

**Житомирський
державний
університет імені
Івана Франка**

**Тернопільський
національний
педагогічний
університет імені
Володимира
Гнатюка**

**Київський
столичний
університет імені
Бориса Грінченка**

Littera Scripta Manet:

**Нові тенденції у перекладознавстві,
філології та лінгводидактиці у контексті
глобалізаційних процесів**

**Матеріали 3-ї Всеукраїнської науково-практичної
конференції здобувачів та молодих учених**

Житомирський державний університет імені Івана Франка,
5 листопада 2025 року

Житомир 2025

УДК 81'255:81'42:001.891

Н-76

*Рекомендовано до друку рішенням вченої ради
Житомирського державного університету
імені Івана Франка від «28» листопада 2025 року,
протокол № 22*

Рецензенти:

Антонюк Н. М., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, доцент, доцент кафедри теорії і практики перекладу з англійської мови Навчально-наукового інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Могельницька Л.Ф., кандидат філологічних наук, доцент, декан факультету педагогічних технологій та освіти впродовж життя Державного університету «Житомирська політехніка»;

Соловйова Л.Ф., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов Поліського національного університету.

Littera Scripta Manet : зб. наук. пр. за матеріалами 3-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів та молодих учених "**Нові тенденції у перекладознавстві, філології та лінгводидактиці у контексті глобалізаційних процесів**" / за ред. Полховської М. В., Борисенко Н.Д., Мосієнко О. В., Лисецької Ю. В. Житомир : ЖДУ ім. Івана Франка, 2025. Вип. 11. 406 с.

Збірник містить матеріали доповідей учасників 3-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, здобувачів та молодих учених «Нові тенденції у перекладознавстві, філології та лінгводидактиці у контексті глобалізаційних процесів», яка відбулася 5 листопада 2025 року в Житомирському державному університеті імені Івана Франка в межах відзначення Міжнародного дня науки. Теми доповідей охоплюють лінгвістичну, перекладознавчу та лінгводидактичну галузі.

Матеріали друкуються в авторській редакції. За достовірність фактів, цитат,

власних імен, посилань на наукові та літературні джерела, інші відомості відповідають автори публікації.

Думка редакції може не збігатися з думкою авторів.

©Колектив авторів,2025

© Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2025

114. **Сорока А.** Institutional constraints and personal agency in the linguistic development of contemporary British royal discourse based on Prince William and Prince Harry's public speeches 325
115. **Стаднік М.С.** Переваги використання коміксів для формування англомовної лексичної компетентності учнів старших класів 328
116. **Ступинець Х. В.** Проблемні аспекти перекладу гумору в книзі Террі Пратчетта «Химерне сяйво» 330
117. **Темборовська І. В.** Фразеологічні одиниці з компонентом на позначення явищ природи: перекладацький аспект 334
118. **Ткачук Ю. О.** Стратегії доместикації та форенізації в українському перекладі роману Колін Гувер *It Ends With Us* 336
119. **Толкач Б. О.** Переосмислення філології в умовах трансформації ринку праці 339
120. **Унгурян О.М.** Роль контексту у відтворенні багатозначних слів у перекладі 342
121. **Федірко С. А.** Lexical Competence Of Primary School Students 345
122. **Феттер М. Р.** Особливості відтворення англомовних назв анімаційних фільмів в українському перекладі 348
123. **Філоненко О.** Житомирський державний університет імені Івана Франка Лексико-граматичні особливості перекладу субтитрів 352
124. **Хома Р. І.** Структурно-семантичні особливості англійсько-українського перекладу військових неологізмів 355
125. **Хурс С. С.** Категорія умовності в сучасній лінгвістиці: до питання семантичних та граматичних ознак 358
126. **Цісар А. О.** Інтерсеміотична природа драми: переклад сценічних приміток та прагматичних компонентів 361
127. **Чайковська А. Т.** Прийоми перекладу стилістичних засобів у промові Сергія Жадана на врученні Премії миру 364
128. **Чепелєва Г. Б.** Проблема міжкультурної адаптації гумору в художньому перекладі 367
129. **Шакланова Є. О.** Проблема ретрансляції культурних реалій у художньому перекладі 369
130. **Шамрай Т. В.** Переклад пісень через призму культурних відмінностей 372
131. **Шароватова М. С.** Developing Students' Foreign Language Speaking Competence in the Process of Cooperative Communication in the EFL Classroom 375
132. **Шаясюк С. С.** Rendering Cultural Allusions In the Children of Paradise by Camilla Grudova 378
133. **Швидка-Плутус С. В.** Комунікативні стратегії англійськомовних запозичень в сучасній іспанській мові на матеріалі мережі TikTok 382
134. **Шевцова А. Ю.** The Role of the Idioms Etymology and Origin in Their Correct Understanding and 384
135. **Шеремета І. В.** Когнітивна метафора страху в українських перекладах сучасної англомовної прози 387

Чайковська А. Т.
гр.МАУП-26
Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка
Науковий керівник – к.ф.наук, доцент Цепенюк Т. О.

ПРИЙОМИ ПЕРЕКЛАДУ СТИЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ У ПРОМОВІ СЕРГІЯ ЖАДАНА НА ВРУЧЕННІ ПРЕМІЇ МИРУ

Реальність війни кардинально відрізняється від реальності миру саме неможливістю вільно дихати і легко говорити. А говорити, поза тим, потрібно навіть під час війни. Особливо під час війни [3]. Ба більше, необхідно вести міжнародний діалог, одним із комунікаційних містків в якому є культурна дипломатія. Науковці визначають культурну дипломатію як курс дій, який заснований на обміні ідеями, цінностями, традиціями, іншими аспектами культури або самобутності, що використовується з метою зміцнення міждержавних відносин та просування національних інтересів [2, с.73]. Одним із інструментів культурної дипломатії є публічні промови українських діячів культури на міжнародних конференціях, фестивалях, преміях, тощо. У цій праці ми розглянемо промову українського письменника, поета, есеїста, перекладача та громадського діяча Сергія Жадана на врученні Премії Миру.

Метою нашої розвідки є аналіз перекладацьких прийомів для відтворення стилістичних засобів на лексичному рівні з англійської мови на українську.

Оскільки публічні промови в культурно-дипломатичному дискурсі мають на меті привернути увагу світової спільноти, в них широко використовуються стилістичні засоби, які відіграють ключову роль у створенні емоційного, естетичного та ідейного впливу на аудиторію через образне відтворення дійсності. Оскільки у текстах Сергія Жадана кожне слово змістовно наповнене, кожне слово має прихований філософський зміст, вони характеризуються особливою насиченістю художніх засобів [1, с. 111]. Розгляньмо приклади та прийоми перекладу деяких з них.

Досить вживаним в промові митця є **епітет** – художнє означення, що підкреслює характерну суб'єктивну рису явища, предмета, поняття чи дії. Він повідомляє додаткову інформацію про предмет та надає тексту насиченості, що власне забезпечує більше зацікавлення з боку аудиторії [4]. Для перекладу цього стилістичного засобу здебільшого перекладач вдавався до пошуку українського еквіваленту для перекладу: *натруджені руки* [3] — *hands black from labour* [5], *щільна застиглість* [3] — *frozen stillness* [5], *зламана і зміщена реальність* [3] — *fractured and displaced reality*[5].

Також тексти Сергія Жадана славляться образністю мислення, основним елементом якого є **метафора** — художній засіб, що полягає в переносному вживанні слова або виразу на основі аналогії, схожості або порівняння [4]. Враховуючи особливості авторського стилю митця, метафора в промові є чи не найбільш вживаним тропом, який здебільшого відтворювали через контекстуальну заміну: *зона наближення до смерті* [3] — *encroaching zone of death* [5], *інтонації війни* [3] — *war inflections* [5], *кривавий густий потік* [3] — *bloody flow of violence* [5], *велика розірваність мови* [3] — *striking discontinuity of speech* [5].

Наступним тропом, який трапляється у промові є **порівняння** – стилістичний засіб, що полягає у зіставленні одного предмета чи явища з іншими для того, щоб глибше його розкрити [4]. Саме порівняння дозволяють оратору наблизитись до слухача через поєднання концептів незрозумілого і відомого, з метою збереження яких у наведеній промові перекладачі використовували дослівний переклад: *очі – ніби застиглий метал, ніби скло, що відбиває пожежу* [3] — *eyes are like frozen metal, or glass that reflects fire* [5]; *говорить про загиблих, як про свою роботу* [3] — *he talks about the dead like he does about the work* [5].

В промові часто трапляється і **антитеза** – протиставлення ідей за допомогою контрастних фраз і речень [4]. Антитеза є одним із найбільш ефективних стилістичних засобів для досягнення емотивного впливу на реципієнта. У промові Жадана антитезу здебільшого перекладали дослівно: *не тому, що нам хочеться війни, а саме тому, що нам дуже хочеться миру* [3] —

not because we desire war, but because we desperately want peace [5]; те, що зовні, збоку, може видатися розмовами про смерть, насправді дуже часто є відчайдушною спробою зачепитися саме за життя, за його можливість, за його тяглість [3] — what may seem like discussions about death from the outside are often a frantic effort to hold on to the possibility, durability, and persistence of life [5].

Отже, провівши детальний аналіз перекладу промови Сергія Жадана на врученні Премії Миру, можемо стверджувати, що для відтворення стилістичних засобів перекладачі використовували різноманітні перекладацькі стратегії: метафору, яка є чи не найбільш вживаним тропом, здебільшого відтворювали за допомогою контекстуальної заміни; для відтворення епітетів використовували еквівалентний переклад, а антитезу і порівняння перекладали дослівно.

Література

1. Антошина М. О., Зайцева В. В. Метафора в художньому дискурсі Сергія Жадана // *Ukrainian sense*. Дніпро, 2023. № 1. С. 111–123.
2. Дубовик Н.А., Шило О.В. Культурна дипломатія як інструмент міжнародної комунікації України // *Молодий вчений*. 2023. № 4, С. 72-76.
3. Жадан С. Нехай цей текст буде не про війну // Офіційний веб-сайт бібліотеки Дніпровського фахового коледжу радіотехніки. URL: <https://librarycre.wordpress.com/2022/10/23/serhii-zhadan-promova-premiia-myru-2022/>
4. K. Brown, J. Miller. *The Cambridge dictionary of linguistics*. 2013. С. 29-284
5. S. Zhadan. Let this be a text not about war // Official web-site of International Literature Corporation Meridian Czernowitz. URL: <https://www.meridiancz.com/de/serhiy-zhadan-let-this-be-a-text-not-about-war>